Paper No.T2.1-3
07936

ZNAČAJ IMPLEMENTACIJE „STUDIJE SLUČAJA" NA SVIM NIVOIMA STUDIJA I KASNIJIM STRUČNIM USAVRŠAVANJIMA

Nenad Bingulac[1], Jelena Matijašević[2], Sanja Škorić[3]
[1,2,3]*Univerzitet Privredna akademija, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Novi Sad, Srbija*
[1] nbingulac@pravni-fakultet.info, [2] jelena@pravni-fakultet.info, [3]sanja@pravni-fakultet.info

Kratak sadržaj: *Studija slučaja već niz godina predstavlja ne samo savremeni oblik obrazovanja kao i stručnog usavršavanja, ono već se izjednačava sa jednim od najkvalitetnijih metoda obrazovanja u kojem se podstiče analitičko, kritičko ali i kreativno razmišljanje. Nikako ovaj način prenošenja znanja i prakse ne sme da bude jedini izvor, ali svakako nužna je njegova primena u obrazovnom ciklusu kako u društvenim tako i u prirodnim naukama. U ovom radu pored prikaza aktuelnog definisanja termina ,,studija slučaja" kao i onoga čega je reprezent, razmotriće se pojedini pozitivni ali i negativni aspekti ovog modaliteta edukacije na svim nivoima studija ali i u kasnijim stručnim usavršavanjima. Zatim, u radu će se prikazati i rezultati ankete koja je sprovedena kod studenata Pravnog fakulteta za privredu i pravosuđe u Novom Sadu. Na kraju rada ukazaće se na zaključke autora koji su proistekli iz ovog istraživanja.*

Ključne reči: studija slučaja, edukacija, svi nivoi studiranja, stručna usavršavanja

THE IMPORTANCE OF THE IMPLEMENTATION OF "CASE STUDIES" AT ALL LEVELS OF STUDIES AND LATER PROFESSIONAL TRAINING

Abstract: *For many years, the case study has been not only a modern form of education as well as professional training,it is already equated with one of the highest quality methods of education in which analytical, critical and creative thinking is achieved. By no means should this way of transferring knowledge and practice be the only source, but its application in the educational cycle in both the social and natural sciences is certainly necessary. In this paper, in addition to presenting the current definition of the term "case study" as well as what it is representative of, some positive and negative aspects of this modality of education at all levels of study will be considered, as well as in later professional training. In the paper will be presented with the results of a survey conducted among students at the Faculty of Law for Economics and Justice in Novi Sad. At the end of the paper, the conclusions of the authors that emerged from this research will be pointed out.*

Key Words: Case study, education, all levels of study, professional training

1. UVOD

U stručnoj i naučnoj javnosti mogu se uvideti razne diskusije na temu začetka korišćenja metode studije slučaja u obrazovne i naučne svrhe. Kompromisno se došlo do određenja da je začetnik ove metode francuski ekonomista, inženjer i sociolog Pierre Guillaume Frédéric Le Play. Godina prve primene ove metode smatra se 1829, a prva studija slučaja odnosila se na statističke podatke jedne francuske porodice i načini trošenja istog. [1]

Do sredine do kasnog devetnaestog veka, studije slučaja su postale norma nastavnog sredstva za razvoj novih teorija i hipoteza. Do početka dvadesetog veka, industrijalci su koristili studije slučaja kako bi razvili sopstvene teorije koje se odnose na efikasnost, proizvodnju, linije snabdevanja i dr. [1] Danas studija slučaja nije više ograničena samo na razvijanje teorija i hipoteza već stvara okolnosti u razmatranju za dobijanje argumenata za određeno rešenje datog problema.

Ovaj metod edukacije daje mogućnost studentima da se upoznaju i da analiziraju realne probleme koji se postavljaju pred njih, ali i kao situacije u kojima mogu da se nađu pojedinci koji su neposredno uključeni u određeni slučaj. Važan aspekt u analiziranju studije slučaja je kada student iznosi svoju prezentaciju pred kolegama. Ova prezentacija treba da obuhvati sva relevantna pitanja, probleme i okolnosti određenog slučaja ali i odgovarajuće preporuke za prevazilaženje analiziranih problema.[2] Iako pomenuto deluje kao lak proces, u smislu odabira i izlaganja određene problematike tj studije slučaja, student ima itekako značajan zadatak da u konciznim tezama iznese činjenično stanje koje ne sme da ima logične ili pravne praznine kao posledica greške obrade studije slučaja odnosno da ima pomenute nedostatke radi konciznosti. Iz kog razloga smo ukazali upravo na iznošenje studije slučaja od strane studenata. Odgovor je u tome što neretko se olako prime obaveze da iznesu studiju slučaja ne sagledavajući kompleksnost i suštinu ove metede učenja.

Izlagači studije slučaja, bilo to predavači ili studenti ili stučnjaci iz određenih oblasti, moraju da imaju jasno definisanu temu, nedvosmisleno određen problem kao i moguća rešenja prethodno postavljenog problema.

2. OSVRT NA KONCEPT STUDIJE SLUČAJA

Studija slučaja je interaktivna metoda učenja, a primenjuje se u raznim granama nauke. Studija slučaja predstavlja problem ili jedinstveni realan izazov[3], posmatrano u prekršajnom ili krivičnopavnom smislu, jedna okolnost u kojoj je prikazana stvarna društvena opasnost ili je prikazana okolnost iz sudskog postupka.

Ti izazovi se postavljaju pred studente koji se stavljaju u ulogu donosioca odluke. Oni analiziraju podatke, identifikuju probleme i daju predloge.[3]

Pojedina istraživanja ukazuju na značaj studija slučaja, jer se studenti pripremaju za potencijalne okolnosti za koje realno tokom studija i tokom svog teorijskog učenja se nisu susretali.

Jedan od načina da se pomenuto uradi je proširivanje znanja i veština koristeći studije slučaja iz stvarnog sveta, model učenja koji je fokusiran na proces rešavanja problema. Slično je učenju zasnovanom na projektima u tim okolnostima student je više fokusiran na kreiranje npr. proizvoda. Posebnost studije slučaja je i to što u zavisnosti od problema, one mogu biti dostupne za svaku starosnu grupu, ali mogu se rešavati individualno kao u interdisciplinarnom radu.[4]

Slavica Ševkulić, autorka koja se bavila više ovom problematikom ukazuje na to da autori koji se zalažu za primenu metoda slučaja naglašavaju bogatstvo teorijskih implikacija koje sadrže proučavanje pojedinačnog slučaja, a nedvosmisleno je slaganje oko toga da je metod slučaja od neprocenjive vrednosti u preliminarnim fazama istraživanja za otkrivanje značajnih veza među pojavama i za formulisanje hipoteza. Smatra se da su prednosti ovog metoda, pre svega, u domenu otkrića.[5, str. 240] Ista autorka ukazuje da se u stručnoj javnosti javlja osporavanje ove metode u smislu postojanje primedbe da se ne mogu vršiti generalizacije na osnovu pojedinačnog slučaja obično se smatra najozbiljnijom za ugrožavanje naučnog statusa ovog istraživačkog pristupa. Ova kritika je tipično upućena od strane zagovornika ideala metodologije prirodnih nauka za primenu u društvenim naukama. U skladu sa ovakvim kritikama, autori koji su izrazili zastupnici primene studije slučaja razvili su pristup koji bi trebalo da odgovori na ovaj metodološki »nedostatak« – studija višestrukih slučajeva (multiple-case study) [5, str. 246]

U praktičnoj primeni studije slučaja razvile su se mnoge varijante. Jedna od veoma čestih je »case method« koji se neretko greškom izjednačava sa studijom slučaja. »Case method« je koncipiran na rešavanju problema i po mogućnosti poredi se sa odlukom donetom u praksi. [6,7] Studija slučaja (case study) nije fokusirana na pronalaženju problema već je fokus na analizi podataka pa tek onda na definisanju (mogućih) problema i razmatranje otklanjanje istih.

Zbog konciznosti ovog rada ali i fokusa na konkretno istraživanje koje će uslediti u nastavku, ukazali bi još na sledeće. Johannes Lindner u svom istraživanju značaja studije slučaja u edukaciji ukazuje da mogu se konsultirati razne teorije učenja i to: teorija kognitivne kompleksnosti, skript-teorija, kognitivna teorija delovanja, teorija učenja okrenuta prema problemu i teorija „otkrivajućeg" učenja/podučavanja.[8]

3. PRIKAZ REZULTATA PROISTEKLIH IZ SPROVEDENE ANKETE

U cilju razmatranja ove teme, ali i dobijanja određenih povratnih informacija od strane studenata, sprovedena je anketa kod studenata sa svih nivoa studija, Pravnog fakulteta za privredu i pravosuđe u Novom Sadu. Anketa koja je bila anonimlnog karaktera, a imala je na postavljena pitanja ponuđene odgovore sprovedena je na oglednom broju od 33 studenta.

Sa ciljem celishodnosti ovog prikaza, fokus analize biće na svega četiri anketna pitanja.

Na pitanje *da li ste upoznati sa terminom studija slučaja (case study) i šta ono predstavlja*, predviđeni su odgovori *da / ne*. Rezultati prikazuju da 100% ispitanika se opredelilo za odgovor *da.*

Tabela 1. Anketno pitanje broj 1.

Anketno pitanje	***Ponuđeni odgovori***	
Da li ste upoznati sa terminom studija slučaja (case study) i šta ono predstavlja	*Da*	*Ne*
Analiza dobijenih podataka:	100%	0%

Na pitanje *da li smatrate da tokom izvođenja nastave treba da budu uvršteni i primeri studije slučaja*, predviđeni odgovori su *da / ne*. Kao i kod prethodnog pitanja anketnog pitanja, svi ispitanici su odgovorili sa *da.*

Tabela 2. Anketno pitanje broj 2.

Anketno pitanje	***Ponuđeni odgovori***	
Da li smatrate da tokom izvođenja nastave treba da budu uvršteni i primeri studije slučaja	*Da*	*Ne*
Analiza dobijenih podataka:	100%	0%

Na pitanje *u kojoj meri smatrate da treba da budu učestali - zastupljeni studije slučaja u odnosu sa teorijskom nastavom*, predviđeni odgovori su u većoj / u manjoj / podjednako zastupljeno. Rezulteti pokazuju da su ispitanici odgovorili *u većoj meri* u 70% slučajeva, dok u 30% slučajeva su odgovorili sa *podjednako zastupljeno*. Nijedan ispitanik nije se opredelio za odgovor *u manjoj meri.*

Tabela 3. Anketno pitanje broj 3.

Anketno pitanje	***Ponuđeni odgovori***		
U kojoj meri smatrate da treba da budu učestali - zastupljeni studije slučaja u odnosu sa teorijskom nastavom	*U većoj*	*U manjoj*	*Podjednako zastupljeno*
Analiza dobijenih podataka:	70%	0%	30%

Poslednje pitanje na čiju analizu ćemo ukazati je *da li vam studija slučaja olakšava usvajanje novog teorijskog znanja*. Ponuđeni odgovori su bili *da / ne / ne u većoj meri*. Rezultati pokazuju da su ispitanici odgovorili *da* u 90% slučajeva, da je 10% odgovorilo *ne u većoj meri.* Nijedan ispitanik nije se opredelio za odgovor *ne.*

Tabela 4. Anketno pitanje broj 4.

Anketno pitanje	***Ponuđeni odgovori***		
Da li vam studija slučaja olakšava usvajanje novog teorijskog znanja	*Da*	*Ne*	*Ne u većoj meri*
Analiza dobijenih podataka:	90%	0%	10%

Iz ove ankete može se zaključiti da studenti imaju usmerenu volju za uvrštavanje studija slučaja u nastavu, sa osnovnim razlogom da im olakšava usvajanje teorijskog znanja. Podsećanja radi cilj implementacije studija slučajeva u nastavi je upravo zasnovano na laškem usvajanju novih nastavnih jedinica, ali i prepoznavanje teorijskih aspekata u praktičnim primerima.

Pored spomenute ankete, sprovedena je online anketa u kojoj su bila postavljena i dodatna pitanja. [9] Prvo dodatno pitanje je bilo da li imate *završene osnovne / master studije*. Ovo pitanje je bilo eliminatornog karaktera u smislu da nam je targetirani fokus ispitanika bio na licima koja imaju potrebu/volju za stručnim usavršavanjima, a ujedno je to bilo i drugo dodatno pitanje. Broj analiziranih anketa je bio 75. Na pitanje *U kojoj meri smatrate da treba da budu učestali - zastupljeni studije slučaja u odnosu sa teorijskom nastavom,* procenat zatupljenosti odgovora *u većoj meri* je bio 97%. Svega 3% ispitanika se opredelilo za odgovor *podjednako zastupljeno.*

Tabela 5. Anketno pitanje broj 4 u online anketi.

Anketno pitanje	***Ponuđeni odgovori***		
U kojoj meri smatrate da treba da budu učestali - zastupljeni studije slučaja u odnosu sa teorijskom nastavom	*U većoj*	*U manjoj*	*Podjednako zastupljeno*
Analiza dobijenih podataka:	97%	0%	3%

U sekciji online ankete gde su se mogli ostaviti i komentari ispitanika, moglo se videti da mnogi od njih imaju apsolutnu potrebu za analizom studija slučaja kako bi mogli da razmotre ili eventualno reše pojedine dileme sa kojima su se susreli u svojoj poslovnoj karijeri. Znatno manje im je interesovanje za teorijske aspekte.

4. ZAKLJUČAK

Studija slučaja, kao jedan od modela usvajanja ili provere znanja podstiče analitičko, kritičko ali i kreativno razmišljanje. Ovaj način prenošenja znanja i prakse ne sme da bude jedini izvor, ali svakako nužna je njegova primena u obrazovnom ciklusu. Imajući u vidu sve potencijalne mane ovog modela u smislu suženosti postavljanja problematike, ipak smo mišljenja da proučavanje pojedinačnog slučaja nedvosmisleno unapređuje nastavni proces i da kao takav predstavlja neprocenjivu vrednost. Prilikom obrade nastavnih jedinica, nije moguće obraditi sve predmetne celine kroz studije slučaja, ali ne znači da se ne može sprovesti više od jedne studije slučaja tokom nastavnog ciklusa. Izbor studije slučaja je od posebne važnosti jer se na taj način kvalitetno može postaviti hipoteza. U ovom radu, razmotreni su neki od teorijskih aspekata koji se odnose na studiju slučaja, ali poseban fokus je ipak bio na sprovedenoj anketi među studentima. Pojedina pitanja kao i rezultati koji su proistekli iz analize dobijenih podataka koncizno su prikazani u radu i predstavljaju značajni »feedback«.

Za razliku od studenata, lica koja teže ka usavršavanju svog znanja, sudeći po proisteklim rezultatima ankete, imaju znatno veću potrebu za analizom studija slučaja posebno kada samostalno iznose parktične probleme sa kojima su se susreli, a sve sa ciljem da čuju druga mišljenja, da razmotre ili eventualno reše svoje poslovne dileme.

5. LITERATURA

[1] Anthony Carter, The History of the Case Study, https://www.improveyourwebcontent.com/the-history-of-the-case-study-why-its-important/
[2] Marija Bijelić, Studija slučaja (Case study), https://www.iserbia.rs/novosti/naucite-kako-da-pripremite-studiju-slucaja-3157
[3] Vesna Damnjanović, Case Study Club - Poslovne studije slučaja - razlog okupljanja najprestižnijih svetskih univerziteta u Beogradu, https://novaekonomija.rs/vesti-iz-zemlje/poslovne-studije-slu%C4%8Daja-razlog-okupljanja-najpresti%C5%BEnijih-svetskih-univerziteta-u-beogradu
[4] Laurel Schwartz, Making Learning Relevant With Case Studies, https://www.edutopia.org/article/making-learning-relevant-case-studies
[5] Slavica Ševkušić, Kvalitativna studija slučaja u pedagoškim istraživanjima: saznajne mogućnosti i ograničenja, Zbornik Instituta za pedagoška istraživanja, str. 239-256.
[6] Case Method Teaching and Learning, https://ctl.columbia.edu/resources-and-technology/resources/case-method/
[7] Center for Innovation in Teaching & Learning, Teaching & Learning, https://citl.illinois.edu/citl-101/teaching-learning/resources/teaching-strategies/the-case-method
[8] Johannes Lindner, Studije slučaja, https://d3aencwbm6zmht.cloudfront.net/asset/13904/Studije_slu_aja_J_Lindner.pdf
[9] Online Anketa, https://rs.jtnpanel.com/ /Step-1.aspx?Originator=FB2&gclid=Cj0KCQiA8vSOBhCkARIsAGdp6RQ0c6gzdbKXZw1Lo7r3wtCNZGV_xtjdsFtjU_25Sf7y6JsTxdNwIcIaAkFrEALw_wcB